

การลงทุนโดยตรงของจีนในประเทศไทย

พอพล อูยานนท์

อาจารย์ประจำวิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี (CIBA) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

CHINA'S FDI IN THAILAND

Porpol Auyyanonta

Lecturer, College of Business Administration, Innovation and Accounting

Dhurakij Pundit University, Thailand

E-mail address: porpol12507@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 19 กรกฎาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 26 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 1 สิงหาคม 2562

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์คือเพื่อศึกษาปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงของจีนในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาช่วงปี 2538-2560 ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนของจีนในประเทศไทยคือผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในของไทย มูลค่าการค้าระหว่างไทยและจีน จำนวนสิทธิบัตรที่จดทะเบียนโดยคนไทย และระดับการเปิดประเทศของไทย อย่างไรก็ตามจากการทดสอบทางสถิติซึ่งใช้การวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในของไทยและมูลค่าการค้าระหว่างไทยและจีนนั้นมีความสัมพันธ์ต่อกัน (Autocorrelation) ทำให้การทดสอบทางสถิติไม่ผ่านการพิจารณา ดังนั้นการศึกษานี้จึงแยกทำการวิเคราะห์ของตัวแปรนี้ออกจากกันจึงได้ผลลัพธ์ทางสถิติที่ดีขึ้น การศึกษานี้มีข้อเสนอแนะคือ สนับสนุนให้มีการค้าระหว่างไทยและจีนมากขึ้นโดยการเพิ่มระดับการเปิดเสรีทางการค้า และการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมจีน-ไทย เป็นต้น สนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาเพื่อคนไทยสามารถจดสิทธิบัตรได้มากขึ้น ส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลซึ่งกำลังมีความสำคัญมากขึ้นในอนาคต และส่งเสริมการลงทุนของรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่และบริษัทข้ามชาติของจีน

คำสำคัญ: การลงทุนจีน-ไทย เงินทุนไหลเข้า การลงทุนจากต่างประเทศ

Abstract

The objective of the study is to study factors affecting China's foreign direct investment (FDI) in Thailand using time series data during the years 1995-2017. The study finds that the factors that have influenced China's FDI in Thailand are Thailand's GDP, the bilateral trade between Thailand and China, granted patents by Thai Citizens and a degree of Thailand's

trade openness. Nevertheless, according to the quantitative study using regression analysis, Thailand's GDP and the bilateral trade are factors that have autocorrelations with each other. To make the analysis to be more statically feasible, it is essential for those two factors to be separately analyzed. The suggestions of this study are to promote bilateral trade between Thailand and China, simply through expanding Thailand's trade openness levels and establishing more Sino-Thai industrial zones etc., to support research and development to encourage Thai citizens to gain more granted patents and to foster digital economy which is considered increasingly important in the future and to promote large-scale Chinese state-owned enterprises and multinational cooperation to invest in Thailand.

Keywords: FDI China-Thailand, FDI Inflow, Foreign Direct Investment

จีนเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง หลังจากที่จีนเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจจากระบบรวมศูนย์กลาง (Centrally-Planned System) เป็นระบบตลาด (Market-Oriented System) ปัจจุบันจีนเป็นประเทศที่มีบทบาททางเศรษฐกิจที่สำคัญทั้งด้านการค้าและการลงทุนในเวทีเศรษฐกิจโลก และมีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับสองของโลกรองจากสหรัฐฯ (The World Bank, 2019) และจากการที่จีนมีการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดมหาศาล เนื่องจากมีการเกินดุลการค้าติดต่อกันเป็นระยะเวลาหลายปี ทำให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนสู่ประเทศที่สาม รวมทั้งประเทศไทยและกลุ่มประเทศ ASEAN หลังจากที่ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่บทบาทต่อการลงทุนในภูมิภาคนี้มากที่สุดมานาน การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์คือเพื่อศึกษาปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากจีนในอนาคตต่อไป

การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของจีน

ในปี 2521 จีนประกาศใช้นโยบายเปิดประเทศ (Open Door Policy) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบการตลาด จนกระทั่งในปี 2542 จีนได้ออกนโยบายก้าวออกไป (Go Global) เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนในต่างประเทศ หลังจากที่จีนมีมูลค่าเงินทุนโดยตรงไหลเข้า (FDI Inflows) มากกว่ามูลค่าเงินลงทุนโดยตรงไหลออก (FDI Outflows) ค่อนข้างมาก ส่งผลให้รัฐบาลจีนก็ได้มีการปรับเปลี่ยนกฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศให้มีความเป็นจากเสรีนิยม (Liberalization) มากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงกฎหมายการลงทุน ในปี 2554 ตามคำแนะนำขององค์การการค้าโลก (WTO) ซึ่งส่งผลให้การลงทุนของจีนในต่างประเทศมีการกระจายตามสาขาการผลิตและตามภูมิศาสตร์มากขึ้น (More Sectorally and Geographically Diversified) (Davies, 2013) ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 11 ของจีน (ปี 2549-2553) ก็ได้หันมาส่งเสริมและสนับสนุนให้รัฐวิสาหกิจและบริษัทจีน

ออกไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้นภายใต้ยุทธศาสตร์ “เดินออกไป” (Zou Chu Qu) หลังจากนั้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (ปี 2554-2558) จีนก็มีการส่งเสริมการลงทุนของจีนในต่างประเทศทั้งในส่วนของภาคเอกชนและรัฐบาลตั้งแต่ระดับมณฑล ทำให้ปี 2559 จีนมีมูลค่า FDI Outflows มากกว่ามูลค่า FDI Inflows เป็นครั้งแรก และในปี 2560 มูลค่า FDI Inflows กลับมามีมูลค่ามากกว่า FDI Outflows อีกครั้งเนื่องจาก FDI Outflows ของจีนในสหรัฐมีมูลค่าลดลงมาก (ดู: UNCTAD, 2019)

ในระยะแรกของการลงทุนในต่างประเทศ จีนให้ความสำคัญกับอาหาร พลังงาน และแร่ธรรมชาติ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การลงทุนเพื่อแสวงหาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ (Resource Seeking) และเพื่อหาตลาดใหม่หรือรักษาส่วนแบ่งการตลาด (Market Seeking) โดยส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนในประเทศกำลังพัฒนาที่มีแหล่งทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์และมีต้นทุนค่าแรงต่ำ ต่อมาการลงทุนในต่างประเทศของจีนก็ได้มีการเปลี่ยนทิศทางจากการลงทุนเป็นสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงผ่านการเข้าซื้อกิจการและจัดสิทธิบัตร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในประเทศพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะสหภาพยุโรปและสหรัฐ ซึ่งแสดงถึงจีนให้ความสำคัญกับการแสวงหาประสิทธิภาพการผลิตหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ (Efficiency Seeking) มากขึ้น Chunling (2015) พบว่าจีนเป็นประเทศที่มีการลงทุนจากประเทศกำลังพัฒนาที่ใหญ่ที่สุดเป็นเวลา 20 ปีติดต่อกัน และในปี 2551 จีนเริ่มมีลงทุนขนาดใหญ่ในประเทศที่พัฒนาแล้วมากขึ้น และในปี 2559 รัฐบาลจีนได้นโยบายสนับสนุนบริษัทของจีนในการพัฒนาเครือข่ายนวัตกรรมของโลก (Global Network of Innovation) โดยการตั้งศูนย์การวิจัยและพัฒนาในต่างประเทศ และในปัจจุบัน จีนได้ประกาศใช้นโยบาย “Made in China 2025” เพื่อสนับสนุนการลงทุนของจีนในอนาคต โดยมีอุตสาหกรรมไฮเทค การบริการด้านเทคโนโลยี และบริการ e-Commerce เป็นอุตสาหกรรมหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (KPMG, 2018)

National Bureau of Statistics of China (2019) รายงานว่าฮ่องกงเป็นประเทศที่จีนลงทุนมากที่สุดในปี 2560 โดยคิดเป็นมูลค่าสูงถึง ร้อยละ 72.0 ของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศทั้งหมด แต่ Huang and Xia (2018) ได้โต้แย้งว่า การที่การลงทุนโดยตรงของจีนในฮ่องกงมีมูลค่าสูงนั้นเนื่องจากจีนต้องการสิทธิพิเศษด้านภาษีจากฮ่องกงแล้วมีการส่งเงินกลับไปยังจีนและประเทศสวรรค์แห่งภาษีอีกครั้ง ทั้งนี้ข้อมูลการลงทุนโดยตรงที่ถูกต้องของจีนควรใช้ข้อมูลจาก American Enterprise Institute (AEI) ซึ่งรายงานมาตั้งแต่ปี 2548-2560 จีนลงทุนโดยตรงในสหรัฐมากที่สุด และเมื่อแบ่งการลงทุนโดยตรงของจีนตามภูมิภาคต่างๆแล้วพบว่า ในปี 2560 จีนลงทุนโดยตรงในยุโรปมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เอเชีย และอเมริกาเหนือ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ พบว่าปัจจัยสำคัญที่การส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศของจีน ได้แก่

1. **โครงการเส้นทางสายใหม่ (Belt and Road Initiative: BRI)** KPMG (2016) รายงานว่า BRI ก่อตั้งในปี 2557 มีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมโยงการค้าและการลงทุนใน 3 ทวีป ได้แก่ เอเชีย แอฟริกา และยุโรป ซึ่งครอบคลุมกว่า 70 ประเทศและประชากรกว่า 4.4 พันล้านคน และมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเกือบร้อยละ 30 ของโลก โดยโครงการนี้มีมูลค่ามากกว่า 1 ล้านล้านดอลลาร์ และได้รับเงินสนับสนุนจากสถาบันการเงินชั้นนำหลายแห่ง อาทิ ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ธนาคารโลก และธนาคารเพื่อการลงทุน

โครงสร้างพื้นฐานในเอเชีย (The Asian Infrastructure Investment Bank: AIIB) จีนสามารถลงทุนโดยตรง และได้รับประโยชน์จากการส่งออกเทคโนโลยี โดยเฉพาะการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน และความร่วมมือด้านพลังงาน Rana and Ji (2019) กล่าวว่าจีนได้เริ่มโครงการ BRI 2.0 แล้วหลังจากที่จีนประสบความสำเร็จในโครงการ BRI 1.0 ซึ่งลงทุนในโครงการต่างๆกว่า 80 พันล้านดอลลาร์ และ ที่ไม่ใช่การเงิน (Non-Financial Direct Investment) อีก 15.56 พันล้านดอลลาร์ (Suokas, 2019)

2. รัฐวิสาหกิจ รัฐวิสาหกิจถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจจีนที่สำคัญที่สุด โดยมีมูลค่าการลงทุนในต่างประเทศคิดเป็นร้อยละ 60 ของการลงทุนในต่างประเทศทั้งหมด เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนจากทุนสำรองเงินตราระหว่างประเทศของจีนที่ Wikipedia (2019a) รายงานว่าปัจจุบัน (ณ เดือนเมษายน 2562) จีนมีทุนสำรองระหว่างประเทศ เท่ากับ 3,095 พันล้านดอลลาร์ ซึ่งมากเป็นลำดับที่หนึ่งของโลก ทั้งนี้ในปี 2550 รัฐบาลจีนได้จัดตั้งความร่วมมือด้านการลงทุน (China Investment Corporation: CIC) ในการจัดการกองทุนความมั่งคั่งแห่งชาติ (Sovereign Wealth Fund: SWFs) ซึ่งมีมูลค่าการลงทุนแรกเริ่ม 2 พันล้านดอลลาร์ และปัจจุบันมีทรัพย์สินมูลค่าถึง 941.4 พันล้านดอลลาร์ (Wikipedia, 2019b) ส่งผลให้รัฐวิสาหกิจสามารถออกไปลงทุนในต่างประเทศได้อย่างไม่จำกัด และเมื่อพิจารณารายรับจากบริษัทที่ใหญ่ที่สุดของจีน 500 บริษัทแรกแล้ว Qingqing (2018) พบว่า 2561 มีรัฐวิสาหกิจของจีนติดอยู่ลำดับโลก 10 บริษัทแรกถึง 3 บริษัท ได้แก่ State Grid, Sinopec Group และ China National Petroleum ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 2, 3 และ 4 ของโลก ตามลำดับ และเป็นรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินการด้านพลังงานและปิโตรเลียมทั้งหมด (Wikipedia, 2019c)

3. ภาคเอกชน นักลงทุนภาคเอกชนของจีนมีบทบาทต่อการลงทุนในต่างประเทศมากขึ้นเป็นลำดับ หลังจากรัฐบาลจีนได้กำหนดยุทธศาสตร์ “เดินออกไป” (Zou Chu Qu) ดังที่กล่าวมาแล้ว กรปรกับ รัฐบาลจีนได้ลดข้อจำกัด (Restriction) ในกฎระเบียบต่างๆที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุน ความล่าช้าของระบบราชการ (Red Tape) จัดสรรเครดิตไปให้นักลงทุนเอกชนมากขึ้น และมีการแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับประเทศผู้รับลงทุน (Host Countries) (Davies, 2013) KPMG (2018) รายงานว่า ในช่วงก่อนปี 2549 นักลงทุนเอกชนของจีนมีบทบาทการลงทุนในต่างประเทศน้อยมาก โดยมีสัดส่วนประมาณไม่เกินร้อยละ 20 แต่ในปี 2558 ภาคเอกชนได้เพิ่มสัดส่วนเป็นเกือบร้อยละ 50 และได้ลดลงอยู่ที่ประมาณร้อยละ 45 ในปัจจุบัน เนื่องจากในปี 2560 รัฐบาลจีนได้สั่งการให้ภาคเอกชนรายงานแผนการลงทุนในต่างประเทศให้รัฐบาลอนุมัติก่อน ถ้าการลงทุนนั้นเป็นการลงทุนในประเทศหรืออุตสาหกรรมที่อ่อนไหว (Huang and Xia, 2018) และ McCaffrey (2017) พบว่า ในปี 2550 มีบริษัทของจีนเพียง 30 แห่งมีชื่อในนิตยสาร Forbes จากจำนวนทั้งหมด 500 แห่ง แต่ในปี 2559 มีบริษัทจีนถึง 109 แห่งที่ได้รับเลือกอยู่ในนิตยสาร Forbes และลงทุนแมน (2561) กล่าวว่า กิจการแบรนด์ชื่อดังในยุโรปเริ่มถูกนักธุรกิจจีนซื้อกิจการ เช่นแบรนด์แฟชั่นชั้นนำอย่าง Lanvin และ Bally หรือด้านของรถยนต์บริษัทจีนยังถือหุ้นใหญ่อยู่ในบริษัท Volvo ถึงร้อยละ 70 รวมถึงบริษัท Daimler ที่เป็นเจ้าของรถยนต์ Mercedes Benz ถึง ร้อยละ 9.69 อย่างไรก็ตาม Anonymous (2017) พบว่าเมื่อพิจารณาจาก

Transnationality Index ของบริษัทข้ามชาติ 100 แห่งในปี 2558 มีทั้งสิ้นร้อยละ 61 แต่ของจีนมีเพียงร้อยละ 14.1 ซึ่งยังต่ำกว่ามาตรฐานมาก

5. การควบรวมกิจการ (Mergers and Acquisitions: M&A) เป็นวิธีการที่สำคัญของการลงทุนในต่างประเทศของจีน Yuanyuan and Sha (2017) รายงานว่าในปี 2554-2556 บริษัทของจีนมุ่งควบรวมกิจการพลังงาน เหมืองแร่ และสาธารณูปโภคเป็นลำดับต้นๆ แต่ตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นมาบริษัทจีนได้ให้ความสนใจกับการบริการการเงิน เทคโนโลยี สื่อ และโทรคมนาคม (Technology Media and Telecommunication: TMT) มากขึ้น อย่างไรก็ตาม Anonymous (2019) พบว่า การควบรวมกิจการในต่างประเทศ (Outbound M&A) ของจีน ในปี 2559 มีมูลค่าการควบรวมกิจการในต่างประเทศสูงสุด แต่เริ่มลดลงในปีต่อมา เนื่องจากการลดลงของการลงทุนโดยตรงในสหรัฐ แต่การลงทุนในยุโรปและเอเชียยังมีมูลค่าสูง ซึ่งมูลค่าการควบรวมกิจการในต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงหลังนั้นมีสาเหตุมาจากการที่บริษัทข้ามชาติได้เพิ่มลงทุนในธุรกิจดิจิทัล โดยจีนได้มีทำการควบรวมกิจการธุรกิจดิจิทัลในต่างประเทศเป็นลำดับสี่ของโลก รองจาก สหรัฐ ญี่ปุ่น และเยอรมนี ตามลำดับ (OECD, 2018a)

6. การเพิ่มขึ้นเขตการค้าเสรี Sauvant and Nolan (2015) กล่าวว่าจีนเป็นประเทศที่มีการลงนามในสนธิสัญญาการลงทุนพหุภาคี (Bilateral Investment Treaties: BITs) ตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 2533 มากที่สุดเป็นอันดับสองของโลกรองจากเยอรมนีเท่านั้น การเกิดขึ้นของเขตการค้าเสรีที่จีนมีส่วนร่วมก็ส่งผลให้นักลงทุนเอกชนสามารถสร้างโอกาสการลงทุนในสาขาใหม่ๆ อีกมาก อาทิ การลงทุนในข้อตกลงการค้าเสรีจีน-ออสเตรเลีย (The China-Australia Free Trade Agreement: ChAFTA) ซึ่งนักลงทุนเอกชนของจีนจะเข้าไปลงทุนในสาขาเกษตรกรรม การเลี้ยงสัตว์ (Animal Husbandry) การแปรรูปอาหาร และโครงสร้างพื้นฐาน ข้อตกลงการค้าระหว่างจีนและเกาหลีใต้ โดยจีนสนใจลงทุนในธุรกิจสิ่งทอหัตถกรรม การท่องเที่ยว บันเทิง และแฟชั่น เป็นต้น (KPMG, 2016) ขณะเดียวกันจีนก็ได้ขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆ เพื่อจัดตั้งบริษัทเพื่อไปลงทุนในประเทศที่สาม อาทิ ความร่วมมือระหว่างจีนระหว่างสหราชอาณาจักรเพื่อไปลงทุนด้านอุตสาหกรรม กับฝรั่งเศสเพื่อลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน พลังงาน การเกษตร และบริการสาธารณสุข กับเยอรมนี อาทิ การก่อสร้าง Pan-Eurasian Transport Infrastructure และกับเกาหลีใต้เพื่อลงทุนในอุตสาหกรรมอัจฉริยะ (Smart Manufacturing) และการวิจัยและพัฒนา ในประเทศที่สาม เป็นต้น (KPMG, 2018)

การลงทุนโดยตรงของจีนในไทย

สุทธิพันธ์ จิราวัฒน์ (2548) พบว่าไทยและจีนมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจตั้งแต่ในอดีต และได้ยุติความสัมพันธ์ดังกล่าวหลังจากที่จีนได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง อย่างไรก็ตามไทยและจีนได้เริ่มมีการฟื้นฟูหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ใหม่หลังปี 2518 โดยในปี 2517 การค้าระหว่างไทยและจีนมีมูลค่าเพียง 3.4 ล้านดอลลาร์เท่านั้น และจากข้อมูลสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทย (2562) พบว่าจีนเข้ามาลงทุนโดยตรงในไทยครั้งแรกเมื่อปี 2527 โดยมีมูลค่าเพียง 0.05 ล้านดอลลาร์เท่านั้น Suvakunta (2010) พบว่าใน

ปี 2521-2534 เป็นช่วงที่ไทยและจีนได้รื้อฟื้นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศขึ้นมาใหม่ การลงทุนของจีนในไทย ในช่วงนี้ยังมีมูลค่าค่อนข้างน้อย เนื่องจากนโยบายเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศจีนยังไม่เปิดกว้าง โดยการลงทุนของจีนในไทยส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตร และสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีต่ำ ในปี 2535 หลังจากที่ ตั้งเสี่ยว ผิง มีนโยบาย “Southern Tour” บริษัทของจีนก็เริ่มเข้ามาลงทุนในไทยมากขึ้น โดยการลงทุนของจีนได้เปลี่ยนมาลงทุนในอุตสาหกรรมหนัก เช่น เหล็ก โดยจีนได้เริ่มลงทุนในสินค้าใช้เทคโนโลยีขนาดกลางและใช้เงินลงทุนมากครั้งแรกในสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ และตั้งแต่ปี 2541 จีนประกาศใช้นโยบาย “Go-Out Strategy” และได้หันมาลงทุนในสาขาอสังหาริมทรัพย์ (Real Estates) สิ่งทอ เคมีภัณฑ์ โรงแรม การประกันภัย ธนาคาร และภัตตาคาร เป็นต้น Positioning Magazine (2547) รายงานว่าในปี 2545 การลงทุนของจีนในไทยมีค่อนข้างหลากหลายและกระจายในหลายอุตสาหกรรมนับตั้งแต่อุตสาหกรรมเบา เช่น สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์ยาง อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป เคมีภัณฑ์ อุตสาหกรรมโลหะ ธนาคาร ประกันภัย การค้า โรงแรม ภัตตาคาร อสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังลงทุนเงินยังให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งออกไปยังตลาดอาเซียน เช่น Haier และ TCL

ศุภยวิชัยกสิกรไทย (2556) พบว่าในช่วงปี 2548-2554 ไทยเป็นแหล่งรองรับการลงทุนจากจีนในหลากหลายอุตสาหกรรม ทั้งการเข้ามาร่วมทุนปลูกยางพารากับนักลงทุนไทย รวมถึงลงทุนอุตสาหกรรมต่อเนื่องเพื่อส่งออกไปยังจีน ได้แก่ ยางแผ่น ยางรถยนต์ และยางแปรรูปอื่นๆ รวมถึงเอทานอลจากมันสำปะหลัง นอกจากนี้ยังมีการลงทุนผลิตเคมีภัณฑ์ เครื่องจักรกล ยานยนต์ ขณะที่ในภาคบริการก็มีการลงทุนในธุรกิจก่อสร้าง อสังหาริมทรัพย์ และบริการทางการเงิน ชลิดา แห่งเพชร และวรีณี วงศ์อุไร (2560) พบว่า ในปี 2552-2555 จีนได้ลงทุนในภาคการเงิน เพื่ออำนวยความสะดวกด้านบริการทางการเงินให้กับภาคธุรกิจอื่นๆ จากจีนผ่านการควบรวมกิจการและการเพิ่มทุนอย่างต่อเนื่อง และในปี 2556-2559 ลักษณะการลงทุนมีการกระจายตัวในหลายภาคธุรกิจและหลายขนาดมากขึ้น ในปัจจุบันสาขาอุตสาหกรรมที่จีนลงทุนมาก ได้แก่ โลจิสติกส์ อสังหาริมทรัพย์และยังสนใจด้านเศรษฐกิจดิจิทัลซึ่งประกอบด้วย โทรคมนาคมและการสื่อสาร อีคอมเมิร์ซ (E-Commerce) และเทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech)

ปัจจัยส่งเสริมการลงทุนของจีนในไทย

จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ พบว่าสาเหตุที่ทำให้จีนลงทุนในไทย มีดังต่อไปนี้

1. **ความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ของไทย** Sussungkarn (2006) กล่าวว่า เมื่อพิจารณาจากสภาพภูมิศาสตร์แล้ว การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจโดยอาศัยโครงการขนส่งระหว่างไทยตอนเหนือและจีนตอนใต้ไม่เพียงแต่สามารถเอื้อประโยชน์ให้กับประเทศไทยเท่านั้น แต่จะเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศเพื่อนบ้านของไทย ประกอบด้วย สปป.ลาว พม่า กัมพูชาและเวียดนาม หรือประเทศกลุ่ม CLMV อีกด้วย ทั้งนี้ หลังจากที่ไทยและจีนทำข้อตกลงการค้าเสรีในปี 2544 เศรษฐกิจในภาคเหนือของไทย โดยเฉพาะจังหวัดเชียงรายได้มีเศรษฐกิจที่ขยายตัวสูงมาก (ชลิดา แห่งเพชร และ วรีณี วงศ์อุไร, 2560) ศุภยวิชัยกสิกรไทย (2556) พบว่า ไทยเป็นทางเชื่อมจีนกับประเทศอาเซียนอื่นที่เป็น Island Continent (มาเลเซีย บรูไน

อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์) และยังเป็นทางเชื่อมจีนออกสู่ทะเลอีกด้วย โครงการสำคัญของจีนในไทย ได้แก่ โครงการ Pan-Asia Railway Network เพื่อเชื่อมระหว่างจีนและอาเซียนโดยมีไทยเป็นศูนย์กลาง (Ng, 2017) และโครงข่ายความเชื่อมโยงทางอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Internet Superhighway) ที่ไทยเป็นศูนย์กลางทางการค้า การลงทุนและการติดต่อสื่อสารของอาเซียน (ประชาชาติธุรกิจ, 2559)

2. นโยบายการส่งเสริมการลงทุนของไทยในปัจจุบัน มี 2 นโยบายที่สำคัญ ได้แก่

- การสร้างพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ได้แก่ ชลบุรี ระยองและฉะเชิงเทรา เพื่อให้เป็นศูนย์กลางเขตอุตสาหกรรมใหม่ของโลกและมีการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมจีน-ไทย (Sino-Thai Zone) ตลอดจนการเชื่อมภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (Songwanich, 2018) ซึ่งขณะนี้มีนักลงทุนจากจีนให้ความสนใจลงทุนใน EEC เป็นจำนวนมาก อาทิ E-Commerce (มนต์ชัย วงษ์กิตติไกรวัล, 2561) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (กรุงเทพธุรกิจ, 2562) และยางรถยนต์ (ประชาชาติธุรกิจ, 2562) นอกจากนี้ฐานเศรษฐกิจ (2562) กล่าวว่าในอนาคตจะมีการนำมลทลกวางตั้ง ซึ่งเป็นมลทลที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสูงสุดในจีน และโครงการ Greater Bay Area (GBA) ที่มี 11 เมืองสำคัญของจีน (รวมฮ่องกงและมาเก๊า) เข้าร่วมโครงการ EEC ด้วย

- การให้สิทธิประโยชน์การเช่าที่ดิน สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, (2562) กล่าวว่าในอดีตกฎหมายการให้เช่าที่ดินของไทยมีนโยบายให้ต่างชาติสามารถเช่าที่ดินในไทยได้สูงสุดไม่เกิน 50 ปี แต่ในปัจจุบันสามารถต่อสัญญาได้อีกไม่เกิน 49 ปี หลังจากที่ประเทศอาเซียนอื่นๆได้มีนโยบายนี้มาก่อนหน้าแล้ว ดังนั้นต่างชาติสามารถเช่าที่ดินในไทยรวมทั้งสิ้นไม่เกิน 99 ปี ซึ่งการขยายสิทธิประโยชน์ขยายการเช่าที่ดินนี้ ก็จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันที่ส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศของจีน โดยเฉพาะบริษัทขนาดใหญ่ เช่น บริษัท Alibaba จากจีน (มนต์ชัย วงษ์กิตติไกรวัล, 2561)

3. การขยายความร่วมมือด้านโครงสร้างพื้นฐาน ไทยและอาเซียนจะได้รับประโยชน์โดยตรงจากโครงการเส้นทางสายไหม โดยอาเซียนจัดอยู่ 1 ใน 6 ของระเบียงเศรษฐกิจของเส้นทางสายไหม (China-Indochina Peninsula Economic Corridor) (Kin and Dhen, 2017) และจีนก็มีนโยบายลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในกลุ่มประเทศอาเซียนตามนโยบาย “ASEAN Connectivity 2025” หรือ แผนแม่บทการเชื่อมโยงอาเซียนเข้าด้วยกัน ในด้านสินค้า บริการ เงินทุน และคน (ประภัสสร เทพชาตรี, 2559) อย่างไรก็ตามยังมีข้อสังเกตเกี่ยวกับนโยบายการลงทุนในเขต BRI ที่เกี่ยวข้องโครงสร้างพื้นฐาน อาทิเช่น การคอร์รัปชัน การขาดแคลนเงินทุน และปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (Priyandita and Trissia, 2017) และในกรณีของไทย ได้แก่ โครงการสร้างรถไฟความเร็วสูงกรุงเทพ-หนองคาย ที่ยังไม่คืบหน้าเนื่องจากปัญหาเงินกู้จากจีน (ประภัสสร เทพชาตรี, 2561)

4. การลงทุนในภาคอสังหาริมทรัพย์ CBRE Thailand (2019) รายงานว่าในปี 2561 จีนลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ของไทยสูงถึง 75,000 ล้านบาท ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจ E-Commerce โดยเฉพาะบริษัท Alibaba และ JD Com. มีการสร้างคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้านวัตกรรมใหม่ (Modern Logistics Properties: MLP) ตามมาด้วย ลงทุนแมน (2562) พบว่า ปัจจัยที่ทำให้คนจีนมาซื้ออสังหาริมทรัพย์ของไทยมี 3 ปัจจัยหลักๆ คือ

การลงทุนเพื่อให้เช่าต่อ เนื่องจากอสังหาริมทรัพย์ของไทยมีราคาถูกเมื่อเทียบกับฮ่องกง สิงคโปร์ และได้หวัน (ร้อยละ 52) และเป็นการซื้อเพื่ออยู่อาศัยเอง (ร้อยละ 46) และเหตุผลอื่นๆ (ร้อยละ 2) เช่น เศรษฐกิจไทย กำลังฟื้นตัวและมีการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักลงทุนจีนและไทยเริ่มมีการร่วมมือกันในการพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์ นอกจากนี้ธุรกิจก่อสร้างของจีนยังขยายธุรกิจไปนอกเหนือจากการก่อสร้างโครงการของภาครัฐด้วย โดยส่วนใหญ่อยู่ในรูป sub-contract ต่อจากผู้รับเหมาของไทยเพื่อเข้ารับเหมาก่อสร้างอาคารและคอนโดมิเนียม (ชลิตา แท่งเพชร และ วรีณี วงศ์อุไร, 2560) และในปัจจุบันรูปแบบการลงทุนในต่างประเทศของจีนด้านอสังหาริมทรัพย์มีการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ในอดีตรัฐวิสาหกิจลงทุนถึงร้อยละ 90 แต่ปัจจุบันภาคเอกชนมีสัดส่วนการลงทุนถึงร้อยละ 50 และเปลี่ยนเป้าหมายการลงทุนเพื่อสนองความต้องการของคนท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการลงทุนของรัฐบาล (กังสดาล เผ่าทวี, 2561)

4. การลงทุนเพื่อการส่งออก เสาวณี จันทะพงษ์ และสุภัทร ธนบดีภัทร (2555) พบว่า การที่จีนลงทุนในโครงการเพื่อการส่งออกในไทยค่อนข้างสูงในปีหลังๆ อาจแสดงให้เห็นว่าภาคการผลิตของไทยมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chain: GVC) โดยศุนยวิจักษณ์ศิริไทย (2556) พบว่าการลงทุนของจีนเพื่อใช้ไทยเป็นฐานการผลิตเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และตลาดอื่นๆ เพื่อใช้สิทธิการค้าเสรีของไทย โดยเฉพาะการเข้ามาตั้งนิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน ที่จังหวัดระยอง จากการร่วมทุนระหว่างกลุ่มทุนจากจีนและผู้ประกอบการนิคมอุตสาหกรรมของไทย และชลิตา แท่งเพชรและวรีณี วงศ์อุไร (2560) พบว่าจีนใช้ไทยเป็นฐานการผลิตและส่งออกสินค้าไปประเทศเป้าหมายของจีน เช่นการลงทุนในธุรกิจการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง การผลิตและประกอบและแผงเซลล์แสงอาทิตย์ ซึ่งเป็นธุรกิจที่ได้รับการส่งเสริมสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) โดยเฉพาะแผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่จีนเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกอันดับหนึ่งของโลก ส่งผลให้การส่งออกเซลล์แสงอาทิตย์ของไทยเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา

5. การตอบสนองอุปสงค์จากจีนโดยเฉพาะจากภาคการท่องเที่ยว ไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจีน โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2562) คาดการณ์ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติปี 2561 ในไทยมีจำนวน 38.27 ล้านคน ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวจีนสูงถึง 10.35 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 27.04 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด ทำให้กลุ่มผู้ประกอบการของจีนเข้ามาลงทุนในภาคบริการมากขึ้น เช่น ในธุรกิจการขายส่งสินค้าและที่พัก (ชลิตา แท่งเพชรและวรีณี วงศ์อุไร 2560) โดยนักท่องเที่ยวจีนที่ตัดสินใจเข้ามาลงทุนในไทยมีรูปแบบการค้าและการทำธุรกิจแบบผสมผสานและยืดหยุ่นสูงเช่น โรงแรมขนาดเล็กซึ่งเจ้าของกิจการสามารถทำได้หลายหน้าที่ นอกจากนี้จากการที่เศรษฐกิจดิจิทัลในจีนขยายตัว และมีบริษัทขนาดใหญ่ เช่น Baidu, Alibaba และ Tencent ซึ่งช่วยส่งเสริมกลุ่ม Startups จีนให้มีขีดความสามารถสูงกว่่านักธุรกิจท้องถิ่นในประเทศที่คนจีนไปเที่ยว เพราะมีระบบนิเวศน์ทางธุรกิจข้ามพรมแดนรองรับ มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด (2560)

6. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) การรวมกลุ่มของประเทศอาเซียนเป็นตลาดเดียวย่อมทำให้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความสำคัญต่อจีนรวมทั้งเศรษฐกิจของโลกมากขึ้น Association of Southeast Asian Nations (2017) พบว่าในปี 2559 ปัจจัยสำคัญในพัฒนาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคือ การจัดตั้งการรวมกลุ่มของทางด้านการเงินและธุรกิจการประกันชีวิต ซึ่งสิงคโปร์และมาเลเซียเป็นประเทศที่มีภาคการเงินก้าวหน้าที่สุด ทั้งนี้ OECD (2018b) คาดการณ์ว่าเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียนในช่วงปี 2561-2565 จะขยายตัวเฉลี่ย ร้อยละ 5.2 โดยการลงทุนในประเทศอาเซียนของจีนนั้นยังได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและกองทุนรวมเพื่อการลงทุนจีน-อาเซียน (China-ASEAN Investment Corporation Fund) อีกด้วย (IDI, 2016) และ The ASEAN Secretariat and UNTAC (2018) รายงานว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศใน AEC ที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นการขยายตัวของเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) ดังจะเห็นได้จากในช่วงปี 2553-2560 จีนเป็นผู้ซื้อโทรคมนาคมและการสื่อสารในประเทศอาเซียนสูงที่สุด คิดเป็นมูลค่าถึง 4.5 พันล้านดอลลาร์ (OECD, 2018a)

ปัญหาการลงทุนของจีนในไทย

ปัญหาการลงทุนของจีนในไทยที่สำคัญ มีดังนี้

- ไทยเป็นประเทศที่มีค่าจ้างขั้นต่ำที่สูงที่สุดในประเทศอาเซียน (ไม่รวมสิงคโปร์และบรูไนที่ไม่มีกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ) (ครอบครัวขาว, 2561) ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงของจีนถ้าการลงทุนนั้นเป็นแบบใช้แรงงานอย่างเข้มข้น (Labor Intensive)
- ไทยมีอุตสาหกรรมที่เกื้อหนุน (Supporting Industries) ที่มีขนาดค่อนข้างเล็ก ทำให้การลงทุนของจีนในไทยมีทางเลือกจำกัด และธุรกิจขนาดใหญ่ของจีน โดยเฉพาะที่มีรัฐวิสาหกิจขาดการเชื่อมโยงกับผู้บริหารระดับสูงในประเทศไทย (Manarungsan, 2009)
- ธุรกิจของจีนในไทยมีปัญหาด้านระบบการเงิน ขาดความสามารถในการจัดการในระดับนานาชาติ ปัญหาด้านแรงงานไทยเนื่องจากขาดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการลงทุน และการจัดการและบริการของรัฐบาล จีนยังมีประสิทธิภาพต่ำ (Jantranugul, <http://www.vijaichina.com/sites>)
- ไทยมีนิคมอุตสาหกรรม (Industrial Zone: IE) ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับประเทศอาเซียนอื่นๆ โดยเฉพาะมาเลเซียที่มีนิคมอุตสาหกรรมมากที่สุดหรือประมาณ 500 แห่ง ขณะที่ไทย มีเพียง 58 แห่งเท่านั้น (The ASEAN Secretariat and UNTAC, 2017)
- ไทยได้สูญเสียความได้เปรียบในหลายในเรื่องการลงทุนจากต่างประเทศต่ออินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และเวียดนาม อาทิ ต้นทุนของแรงงาน คุณภาพของโครงสร้างพื้นฐาน และความมั่นคงทางการเมือง เป็นต้น (Rakkhumkaeo, 2016)
- ไทยและกลุ่มประเทศอาเซียนได้ใช้มาตรการด้านภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศยังไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างอัตราภาษีกับจำนวนเงินทุนที่ไหลเข้านั้นยังไม่มีที่ชัดเจน ทั้งนี้มาตรการเหล่านี้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นถ้าประเทศเหล่านั้นมีบรรยากาศการลงทุนที่ดีด้วย อาทิ

โครงสร้างพื้นฐาน ทักษะแรงงาน ความมีเสถียรภาพของเศรษฐกิจมหภาค และการใช้กฎหมายละเมิดลิขสิทธิ์ ทำให้ไทยต้องมีการปรับปรุงข้อจำกัดเหล่านี้ (OECD, 2018b)

- ไทยมีโครงการลงทุนของเงินที่เกี่ยวข้องกับการขัดแย้งทางการค้า (Trade Fictions) โดยเฉพาะ การ Anti-Dumping ระหว่างจีนกับสหรัฐและประชาคมยุโรป ซึ่งนักลงทุนเงินเลือกลงทุนในไทยส่วนหนึ่งคือ การที่ไทยมีการเปิดเสรีการค้าและการลงทุนค่อนข้างสูงและไทยมีปัญหาด้านการค้ากับประเทศตะวันตกค่อนข้างน้อย (Nozak, 2017)

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) โดยช่วงเวลาที่ศึกษาคือ ปี 2538-2560 (23 ปี) ตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย (GDP) มูลค่าการค้าพหุภาคีของไทยกับจีน (TRADE) ระดับการเปิดประเทศของไทย (OPEN) และจำนวนสิทธิบัตรที่จดทะเบียนโดยคนไทย (PATENT) ซึ่งเป็นตัวแปร (Proxy) ที่สะท้อนถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของประเทศ: ดู Kang and Jiang (2012) สัดส่วนการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดต่อ GDP ของจีน (CURRENT) และกำลังแรงงานของไทย (LABOR) ส่วนตัวแปรตามคือมูลค่าการลงทุนโดยตรงของเงินในไทย ซึ่งผลการศึกษาสามารถพิจารณาได้จากตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงของเงินในประเทศไทย

	F-Statistic	ค่าคงที่	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ						R ²
			GDP	TRADE	OPEN	PATENT	LABOR	CURRENT	
1	40.334	21693.748	0.020	-	80.777	3.279	-0.932	-290.919	92.2
		(1.958) *	(3.718) ***	-	(1.949) *	(4.181) ***	(-2.176)**	(-2.575) **	
2	50.961	30466.262	-	0.131	61.254	2.373	-1.069	-221.545	93.7
		(2.826) **	-	(4.617) ***	(1.763) *	(3.048) ***	(-2.762)**	(-2.118) **	

หมายเหตุ: *คือ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10

**คือ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

***คือ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงของจีนในประเทศไทย ซึ่งสมการที่ 1 และสมการที่ 2 ได้แยกการศึกษาระหว่างตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย (GDP) และมูลค่าการค้าของประเทศไทยกับจีน (TRADE) เนื่องจากตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน (Autocorrelation) โดยในสมการที่ 1 ตัวแปรที่กำหนดไว้สามารถอธิบายการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย (R^2) ได้ร้อยละ 92.2 และตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย ได้แก่ จำนวนสิทธิบัตรที่จดทะเบียนโดยคนไทย (PATENT) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย (GDP) และระดับการเปิดประเทศของไทย (OPEN) ตามลำดับ ทั้งนี้จำนวนสิทธิบัตรของที่จดทะเบียนโดยคนไทย มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 3.279 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หรือมีความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับ 0.99 ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์นี้ได้ว่า ถ้าจำนวนสิทธิบัตรที่จดทะเบียนโดยคนไทยได้รับเพิ่มขึ้น 1 ชิ้น จะทำให้มูลค่าการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย เพิ่มขึ้น 3.279 ล้านดอลลาร์ ซึ่งแสดงถึงการแสวงหาประสิทธิภาพการผลิตหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ (Efficiency Seeking) นอกเหนือจากการแสวงหาหลักทรัพย์ด้านสินทรัพย์ (Strategic Asset Seeking) ของจีนในไทย (Mengying, Ruangkanjanasas and Chen, 2014) ประกอบกับไทยก็มีการพัฒนาทางด้านนวัตกรรมที่สูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากในปี 2560 ไทยมีลำดับดัชนีนวัตกรรมของโลก (The Global Innovation Index) อันดับ 44 เทียบกับอันดับที่ 51 ในปี 2559 (WIPO, 2018)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.020 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หรือมีความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับ 0.99 ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์นี้ได้ว่า ถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย เพิ่มขึ้น 1 ล้านดอลลาร์ จะทำให้มูลค่าการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย เพิ่มขึ้น 0.020 ล้านดอลลาร์ แสดงว่าเศรษฐกิจมหภาคของไทยนั้นเป็นตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญในการดึงดูดการลงทุนของจีนในไทย ซึ่ง Anh and Hung (2016) พบว่าปัจจัยสำคัญในการลงทุนโดยตรงของจีนในอาเซียน คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมรวมในประเทศ รายได้ต่อหัวของประชากร และระดับการเปิดประเทศทางการค้า นอกเหนือจากเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China FTA) และความใกล้ชิดทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศผู้รับการลงทุนกับจีน

ระดับการเปิดประเทศของไทย มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 80.777 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 หรือมีความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับ 0.90 ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์นี้ได้ว่า ถ้าระดับการเปิดประเทศของไทยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 จะทำให้มูลค่าการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย เพิ่มขึ้น 80.777 ล้านดอลลาร์ โดย Kang and Jiang (2012) พบว่า การเปิดตลาด (Market Openness) ของไทยเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันการลงทุนโดยตรงของจีน ทั้งนี้ไทยมีการเปิดเสรีด้านการค้าและการลงทุนกับสหรัฐก่อนมาเลเซียและอินโดนีเซีย และการที่สหรัฐให้ GPS บางรายการกับไทยแต่ไม่ได้ให้สิทธิ์กับเวียดนามและสปป.ลาว ซึ่งระดับการเปิดประเทศของไทยมีความเชื่อมั่นทางสถิติค่อนข้างน้อย เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทยนั่นเอง

สัดส่วนการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของจีน (CURRENT) มีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่น เนื่องจากมูลค่าการลงทุนของจีนในไทยในช่วงแรกๆยังมี

มูลค่าน้อยแต่เพิ่มขึ้นมากในช่วงหลัง โดย The Economist Intelligence Unit (2017) รายงานว่า ในปี 2560 สิงคโปร์เป็นประเทศที่เงินให้ความสนใจในการลงทุนมากที่สุดแทนที่สหรัฐ ขณะที่ไทยในปี 2560 อยู่ลำดับที่ 18 เป็นรองมาเลเซียที่อยู่ลำดับที่ 4 ส่วนกำลังแรงงานของไทย (LABOUR) มีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่น Jantranugul (<http://www.vijaichina.com/sites>) พบว่า การลงทุนของจีนในไทยมักจะเป็นวิสาหกิจเอกชน (Private Enterprises) ซึ่งลงทุนในธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งอาจเป็นการลงทุนที่ไม่ใช่แรงงานแบบเข้มข้น (Labor Intensive) และลงทุนในไทยค่อนข้างช้า อีกทั้งค่าจ้างแรงงานของไทยในปัจจุบันอยู่ในระดับสูงดังได้กล่าวมาแล้ว

ในสมการที่ 2 พบว่าตัวแปรที่กำหนดไว้สามารถอธิบายการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย (R^2) ได้ร้อยละ 93.7 และตัวแปรอิสระที่มีความสำคัญที่สุดคือมูลค่าการค้าระหว่างไทยกับจีน (TRADE) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.131 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หรือมีความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับ 0.99 ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์นี้ได้ว่าถ้ามูลค่าการค้าของไทยกับจีน เพิ่มขึ้น 1 พันล้านดอลลาร์ จะทำให้มูลค่าการลงทุนของจีนโดยตรงในประเทศไทยเพิ่มขึ้น 0.131 ล้านดอลลาร์ ซึ่ง Jantranugul (<http://www.vijaichina.com/sites>) พบว่าการค้าพหุภาคี (Bilateral Trade) ระหว่างไทยและจีนที่เพิ่มขึ้นจะช่วยกระตุ้นการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย ทั้งนี้การค้าระหว่างจีนกับไทยมีการขยายตัวอย่างมากหลังมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน (ASEAN-China FTA: ACFTA) ซึ่งศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2562) รายงานว่าในปี 2547 การค้าระหว่างไทยและจีนมูลค่า 15,257 ล้านดอลลาร์ เพิ่มขึ้นจากปี 2546 (ที่มีจัดตั้ง ACFTA) ที่มีมูลค่า 11,691 ล้านดอลลาร์ และในปี 2661 การค้าระหว่างไทยและจีนมีมูลค่าสูงถึง 80,136 ล้านดอลลาร์ และจีนเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของไทยในปัจจุบัน ขณะที่จำนวนสิทธิบัตรของไทย (PATENT) มีระดับความเชื่อมั่นทางสถิติที่ลดลงเล็กน้อย ส่วนตัวแปรอิสระอื่นๆ มีการเปลี่ยนแปลงทางสถิติน้อยมาก

สรุปและข้อเสนอแนะ

จีนเป็นประเทศที่อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง หลังจากที่ดินมีการปรับเปลี่ยนเศรษฐกิจเป็นระบบระบบตลาด การลงทุนของจีนในไทยนั้นในช่วงแรกยังมีปริมาณน้อยมากและได้เพิ่มขึ้นในช่วงหลังๆ หลังจากจีนประกาศใช้นโยบาย “Southern Tour” ในปี 2535 และนโยบาย “Go-Out Strategy” ในปี 2541 และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างจีนและไทยได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ หลังจากที่มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน (ASEAN-China FTA: ACFTA) ในปี 2546 โดยในช่วงแรกจีนลงทุนด้านเกษตรกรรมและใช้เทคโนโลยีต่ำ ต่อมาเป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมหนัก และใช้เทคโนโลยีขนาดกลาง เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ และเริ่มมีการใช้ไทยเป็นฐานการผลิตเพื่อส่งออกไปยังประเทศอาเซียน และตลาดอื่นๆ จากนั้นจึงเริ่มลงทุนในภาคบริการและการเงินเพื่อสนับสนุนธุรกิจของจีนในไทย ในปัจจุบันจีนลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ในไทยเป็นปริมาณมาก และเริ่มขยายตัวสู่การลงทุนในเศรษฐกิจดิจิทัลรวมทั้งโลจิสติกส์ ทั้งนี้ปัจจัยส่งเสริมการลงทุนของจีนในไทย ได้แก่ ความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ของไทยความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ของไทย นโยบายการส่งเสริมการลงทุนของไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะการสร้างพื้นที่

ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก การให้สิทธิประโยชน์การเช่าที่ดิน การขยายความร่วมมือด้านโครงสร้างพื้นฐาน การลงทุนในภาคอสังหาริมทรัพย์ ภาคการผลิตของไทยมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลก การตอบสนองอุปสงค์จากจีนโดยเฉพาะจากภาคการท่องเที่ยว และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ผลการศึกษาเชิงปริมาณพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนของจีนในไทยคือผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย มูลค่าการค้าพหุภาคีระหว่างไทยและจีน จำนวนสิทธิบัตรที่จดทะเบียนโดยคนไทย และระดับการเปิดประเทศของไทย การศึกษานี้มีข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมการลงทุนโดยตรงของจีนในไทยดังนี้

1. ขยายความร่วมมือด้านการค้าระหว่างไทย ซึ่งต้องอาศัยการเปิดเสรีทางการค้า และการจัดตั้งตั้งนิคมอุตสาหกรรมจีน-ไทย
2. ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนคนไทยจดสิทธิบัตรมากขึ้น เนื่องจากเป็นตัวชี้วัดถึงนวัตกรรมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของไทย
3. ส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล สาขาการเงินและการประกันชีวิต ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะมีการลงทุนจากจีนเพิ่มมากในอนาคต
4. ส่งเสริมการลงทุนของรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่และบริษัทข้ามชาติของจีน เนื่องจากมีเงินลงทุนเป็นจำนวนมาก

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2562). *จีนรุกลงทุนอิเล็กทรอนิกส์ อีอีซี*. สืบค้น 10 มิถุนายน 2562, จาก <https://www.Bangkokbiznews.com/news/detail/829278>
- กังสดาล เฝ้าทวี. (2561). *จีนลงทุนในภาคอสังหาริมทรัพย์และโลจิสติกส์*. สืบค้น 26 เมษายน 2562, จาก <http://www.thaibizchina.com/thaibizchina>
- ครอบครัวข่าว. (2562). *เปรียบเทียบ ค่าแรง 10 ประเทศอาเซียน*. สืบค้น 29 พฤษภาคม 2562, จาก <https://www.news.ch3thailand.com/ข่าวด่วน/60955/เปรียบเทียบ-ค่าแรง-10-ประเทศอาเซียน.html>
- ชลิดา แท่งเพชร, และวรินี วงศ์อุไร. (2560). *เส้นทางการลงทุนจากแดนมังกร*. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2562). *ไทย-จีน ผนึกความแข็งแกร่ง ดึงอีอีซีเชื่อมโยง GBA ประตุสู่เอเชีย*. สืบค้น 11 มิถุนายน 2562, จาก <http://www.thansettakij.com/content/403006>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2562). *เครื่องภาวะเศรษฐกิจที่สำคัญ*. สืบค้น 2 มิถุนายน 2562, จาก <https://www.bot.or.th>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2559). *จีนโยกฐานผลิตบุก "อาเซียน" "ผลประโยชน์" ที่ต้องตระหนัก*. สืบค้น 25 กันยายน 2561, จาก <http://www.prachachat.net/2016/12/8590>

- ประชาชาติธุรกิจ. (2562, 4 มิถุนายน). จีนทุ่มกว่า 20,000 ล้านบาท ประเดิม 300 ไร่ ซ้อมที่ตั้งโรงงานใน WHA อีสเทิร์นซีบอร์ด 3. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/economy/news-309727>
- ประภัสสร เทพชาติ. (2559). ASEAN Connectivity 2025. สืบค้น 12 มีนาคม 2561, จาก <http://www.drprapat.com/asean-connectivity-2025>
- ประภัสสร เทพชาติ. (2561). ไทย กับ Belt and Road Initiative (BRI). สืบค้น 12 มีนาคม 2562, จาก <http://www.drprapat.com/ไทย-กับ-belt-and-road-initiative-bri>
- โพสต์ทูเดย์. (2562, 14 กุมภาพันธ์). โลจิสติกส์จีนบุกไทย เผยเทรนด์ขนส่งมาแรงปี 62. โพสต์ทูเดย์.
- มนต์ชัย วงษ์คติไกรวัล. (2561). โอกาสและความเสี่ยงที่มาพร้อมกัน ในวันที่ไทยเปิดบ้านให้ Alibaba. สืบค้น 2 มิถุนายน 2562, จาก <https://thestandard.co/chance-risk-when-alibaba-come-to-thai-land-market>
- มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด. (2560, 18 พฤษภาคม). มหากระแสนเงิน – จากนักท่องเที่ยวสู่นักลงทุน. กรุงเทพฯธุรกิจ.
- ลงทุนแมน. (2561). คนจีน ซ้อมกิจการแบรนด์หรูทั่วโลก. สืบค้น 14 สิงหาคม 256, จาก <https://www.facebook.com/longtunman>
- ลงทุนแมน. (2562). ไทยคือ บ้านหลังที่ 2 ของคนจีน. สืบค้น 14 มิถุนายน 2562, จาก <https://www.facebook.com/longtunman>
- ลงทุนศาสตร์. (2562). M&A วิธีการขยายปีกด้วยการควบรวมกิจการ. สืบค้น 5 มิถุนายน 2562, จาก <http://www.investrest.co/investment/merger-and-asquisition>
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. (2562). สถิติการค้าของไทย. สืบค้น 18 มิถุนายน 2562, จาก <http://tradereport.moc.go.th/TradeThai.aspx>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2556). โอกาสเชื่อมโยงมิตรประเทศ CLMV: ไทยควรเร่งเดินยุทธศาสตร์ Thailand Plus 4. *Econ Analysis*, 19(2343), 1-5.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2562). ต่างชาติเข้าที่ดิน 99 ปี แท้จริงอย่างไร: ฟังความให้ครบ. สืบค้น 29 พฤษภาคม 2562, จาก <https://www.eeco.or.th>
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2562). ETDA เผยมูลค่า e-Commerce ไทยโตต่อเนื่อง ยอดปี 2561 พุ่งสูง 3.2 ล้านล้านบาท. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2562, จาก <https://www.etda.or.th>
- สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์. (2548). ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ไทย-จีน: ปัจจุบันและอนาคต. ใน *เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการเรื่อง 30 ปี ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ไทย-จีน มุลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทย*.
- เสาวณี จันทะพงษ์, และสุภัทร ธนบดีภัทร. (2555). การลงทุนของไทยในประเทศเพื่อนบ้าน: ก้าวสำคัญของการเข้าสู่กลุ่มเศรษฐกิจ AEC. *Focus and Quick (FAQ)*, (98), 1-10.
- เสาวนีย์ จันทะพงษ์, ทิพวรรณ ทนกกิ้น, และสุภาวดี ชิงนวรรณ์. (2558). จุดเปลี่ยน FDI ไทย?. *Focus and Quick (FAG)*. 98: 1-8.

- American Enterprise Institute (AEI). (2019). *Chinese Global Investment Tracker*. American Enterprise Institute (AEI).
- Anh, Nguyen Thi. & Hung, Doan Quan. (2016). *Chinese Outward Form Direct Investment: Is ASEAN a New Destination?* World Trade Institute. Working Paper No. 06/2016.
- Anonymous. (2017). *Report of China's Outbound Investment Cooperation 2017*. Retrieved May 27, 2018, from <http://en.silkroad.news.cn/download/pdf>
- Anonymous. (2019). "China Outbound M&A in 2018 Drops for third Straight Year". Global Time. Retrieved June 6, 2019, from <http://www.globaltimes.cn/content/1139382.shtml>
- Association of Southeast Asian Nations. (2017). *Investing in ASEAN*. Association of Southeast Asian Nations: Jakarta.
- CBRE Thailand. (2019). *Demand for Thai Industrial Property Increases Driven by Chinese*. Retrieved June 5, 2019, from <https://www.cbre.co.th/en/News/Article/Demand-for-Thai-Industrial-Property-Increases-Driven-by-Chinese-FD>
- Chunling, Xiao. (2015). *Research on Chinese Direct Investment to Thailand*. College of Economics and Finance, Huaqiao University: China.
- Davies. Ken. (2014). *China Investment Policy: An Update*. OECD Working Papers on International Investment 2.13/01. OECD.
- Financial Center Futures. (2019). *The Global Financial Centers Index 2018*. Retrieved June 10, 2019, from <https://www.longfinance.net/programmes/financial-centre-futures>
- Huang Betty. & Xia, Le. (2018). *China: ODI from the Middle Kingdom: What's Next after the Big Turnaround?* Economic Watch. BBVA Research.
- Inclusive Development International (IDI). (2016). *Making Roads: China Infrastructure Investment in ASEAN and Beyond*. Inclusive Development International.
- Jantranugul, Romchat. (n.d.). Under the CAFTA Development: China-Thailand Two Ways of FDI Analysis. Retrieved September 14, 2018, from <http://www.vijaichina.com/sites>
- Kang, Yuanfei. & Jiang Fuming. (2012). FDI Location Choice of Chinese Multinationals in East and Southeast Asia: Traditional Econometric Factors and Institutional Perspectives. *Journal of World Business*, 47, 45-63.
- Kin, Suaun Teck. & Dhen, Ho Wei. (2017). *China Belt and Road Initiative and What It Means*. Global Economics and Market Research: United Overseas Bank.
- KPMG. (2016). *China Outlook 2016*. KPMG Global China Practice.

- KPMG. (2018). *China Outlook 2018: A New Paradigm of Globalization*. KPMG Global China Practice.
- Li, Qiaomin. & Maani, Sholeh. (2016). Effects on China and ASEAN of the ASEAN-China FTA: The FDI Perspective. *Journal of Asian Economics*, 44, 1-19.
- Manarungson, Sompop. (2009). Thailand-China Cooperation in Trade, Investment and Official Development Assistance. in *A China-Japan Comparison of Economic Partnership with the Mekong River Basin Countries*. Kagami Mitsuhiro (ed.) (BRC Research Report).
- McCaffrey, Courtney. (2017). *How Chinese FDI Will Transform the Global Company*. Retrieved May 23, 2018, from <https://thediplomat.com>
- Melisa, Cheok. (2017). China is increasing its Shar of Southeast Asia's Infrastructure Pie. Retrieved August 17, 2017, from <https://www.bloombergquint.com/>
- National Bureau of Statistics of China. (2019). *China Statistical Yearbook 1998-2018*. Retrieved May 27, 2019, from <http://www.stats.gov.cn>
- Ng, Edward. (2017). *The Rise of Chinese FDI into ASEAN*. Retrieved May 29, 2019, from <https://en.nikkoam.com>
- Nozaki, Kenji. (2017). FDI Directed to Thailand by Chinese Enterprises for Circumlocutory Export. *Journal of Asian Development*, 3(10), 43-59.
- Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). (2018a). *The Digital Economy, Multinational Enterprises and International Investment Policy*. OECD
- Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). (2018b). *OECD Investment Policy Reviews: Southeast Asia*. OECD.
- Priyandina, G. & Trissia, W. (2017). China's Southeast. Retrieved May 24, 2018, from <https://thediplomat.com/2017/05/chinas-southeast-asia-gambit/>
- Positioning Magazine. (2547). *ไทย & ยุทธศาสตร์การลงทุนข้ามชาติของจีน*. สืบค้น 14 สิงหาคม 2561, จาก <http://positioningmag.com/18795>
- Qingqing, Chen. (2018). *SOEs Lead China's Top-500 Enterprises, Tencent Makes Top 100*. Global Times. Retrieved May 30, 2019, from <http://www.globaltimes.cn/content/1117927.shtml>
- Rakkhumkaeo, Apassacha (2016). *FDI Trends, Full Factors and Policies in Thailand* (Master Thesis of Arts in Development Studies). International Institute of Social Studies. The Hague: The Netherlands.

- Rana Pradumna, Bickram, & Ji, Xianbai. (2019). *Belt and Road Forum 2019: BRI 2.0 In the Making? S.Rajaratnam School of International Studies*. สืบค้น 15 มิถุนายน 2562, จาก <https://www.rsis.edu.sg/rsis-publication/cms>
- Sabuysuk, Anchalee. (2560). *เมื่อจีนบุกก่อสร้างหาในไทย...อะไรจะเกิดขึ้น?*. Rabbit Finance Magazine. สืบค้น 4 พฤษภาคม 2561, จาก <https://rabbitfinance.com/blog>
- Sauvant, Karl., & Nolan Michael. (2015). China's Outward Foreign Direct Investment and International Investment Law. *Journal of International Economic Law*, 10(0), 1-42.
- Songwanich, Suwatchai. (2018). *New Direction for Chinese Investment*. Retrieved January 28, 2018, from <https://www.nationthailand.com/perspective/30337357>
- Suokas, Janne. (2019). *China's Belt and Road investment increases in 2018*. Retrieved June 13, 2019, from <https://gbtimes.com/chinas-belt-and-road-investment-increases-in-2018>
- Suvakunta, Pittaya. (2010). China's Go-Out Strategy: Chinese Direct Investment in Thailand. *Thailand Law Journal*, 1(13), 116-146.
- Sussungkarn, Chalongsop. (2006). *CLMV and East Asian Integration*. JSPS (Kyoto University)-NRCT (Thammasat University) Core University Program Conference.
- The ASEAN Secretariat. (2017). *ASEAN Statistical Yearbook 2005-2017*. The ASEAN Secretariat, Jakarta.
- The ASEAN Secretariat and The United Nations Conference on Trade and Development (UNTAC). (2017). *ASEAN Investment Report 2017: Foreign Direct Investment and Economic Zones in ASEAN*. The ASEAN Secretariat, Jakarta.
- The ASEAN Secretariat and The United Nations Conference on Trade and Development (UNTAC). (2018). *ASEAN Investment Report 2018: Foreign Direct Investment and The Digital Economy in ASEAN*. The ASEAN Secretariat, Jakarta.
- The Economist Intelligence Unit. (2017). *China Going Global Investment Index 2017*. *The Economist Unit Limited*. The Economist.
- The United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2018). *World Development Report 2017*. UNCTAD. New York
- The United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2019). *World Development Report 2018*. UNCTAD. New York.
- The World Bank. (2019). *World Bank Open Data*. Retrieved May 3, 2019, from <https://data.worldbank.org>

- Wan, Danda. (2018). *China and Japan Rivalry in ASEAN*. Retrieved May 31, 2019, from <http://eu-asiacentre.eu>.
- Wikipedia. (2019a). *Lists of Countries by Foreign-Exchange Reserves*. Retrieved May 31, 2019, from https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_foreign-exchange_reserves>
- Wikipedia. (2019b). *Sovereign Wealth Fund*. Retrieved May 31, 2019, from https://en.wikipedia.org/wiki/Sovereign_wealth_fund
- Wikipedia. (2019c). *List of Largest Chinese Companies*. Retrieved May 31, 2019, from https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_largest_Chinese_companies.>
- World Intellectual Property Organization (WIPO). (2019). *Global Innovation Index 2018: Energizing the World with Innovation*. WIPO: Geneva, Switzerland.
- Yuanyuan, Deag., & Sha, Liu. (2017). *The Key Features of Chinese M&A in 2017*. Retrieved August 26, 2018, from <http://knowledge.ckgsb.edu.cn>>